

Про спис людности. Конскрипция. — Староруські оповіданя.

Ціна 20 сот.

00888177 (\$)

Ю.) можна дістати:

І. Книжки для народу:

29. Старий Ефрем, Н. Устияновича	20 сот.
32. Роскази про небо і землю	24 "
33, 34. Роскази про сили природи, ч. I і II. по	20 "
36. Оповіданє о житю св. Боржса і Гліба	20 "
37. Житє Т. Шевченка	28 "
38. Повістєк для дітей	30 "
39. Що то таке провізорія?	16 "
40. Сестра. Оповіданє М. Вовчка	10 "
41. Байка Павла Свого	24 "
44. Вінок	16 "
45. Нива	20 "
50, 52, 70. Історія Руск ч. I. 30 сот., ч. II. 26 сот., ч.	88 "
IV 32 сот., разом.	88 "
51. Звірята шкідні і пожиточні	64 "
55. На досьвітках	24 "
62. Житє св. Кирила і Методія	24 "
64. Лен і коноплі	28 "
67. Житє св. ведикомучем. і лікаря Панталеймона	20 "
71. Про живоплоти і лісє	20 "
75. Вен'ямін Франклін	12 "
79. Відкрите Америкє	24 "
87. Дрібна птиця господарска	20 "
93. Оповіданє про рослинн, О. Степовика	60 "
95. Маркіян Шашкевич Про єго житє і письма	36 "
114. Порадник лікарський, Йос. Селюха	48 "
122. Серед ледового моря. В. Чайченка	30 "
125—126. Ілюстрована історія Руск	1 К. —
132. Іван Котляревський. В. Чайченка	20 "
133. Лікар Ісаак	20 "
141—142. Наше лихолітє	30 "
143. Григорій Квітка, оповіданє Чайченка	20 "
144. Галя, оповіданє Загірної	20 "
145. З житя Яєова Кука, розказав К. Селецкий	20 "
146. Юрко Стефензон	24 "
147. Фінляндія і Сахара, В. Чайченка	24 "
148. Про нові гроші, дра К. Левицеого	20 "
151. Про холеру	12 "
152. Дещо про землю	20 "
153. Сократ, грецкий учитель, Вас. Чайченка	24 "
154. Про польові пошкоди	12 "
155—156. Як дбати о здоровлє	50 "
157. Своєки	24 "
158. Три побратими	50 "
159—160. Про елиги ґрунтові	60 "
161. Маркіян Шашкевич	20 "

2017

B. 4211

ПРО СПИС ЛЮДНОСТИ

(КОНСКРИПЦІЮ).

Написав

Др. КОСТЬ ЛЕВИЦКИЙ
адвокат у Львові.

В додатку

Староруські оповідання ч. V і VI.

Коштом і заходом Товариства „Просьвіта“.

ЛЬВІВ, 1900.

В друкарні Наукового Товариства імени Шевченка
під зарядом К. Беднарского.

0202

Збірка М. С. ВОЗНЯКА

Львівська бібліотека
АН УРСР
№ **И-37 274** ✓
11960

Правильний спис усіх людей, що живуть в нашій державі, приписано законом з 29. марта 1869, В. з. д. 67, та на підставі того закона переведено у всіх краях заступлених в Раді державній перший спис людности в році 1870, на підставі стану з 31. грудня 1869 р. Відтак переведено другий спис людности на підставі стану з 31. грудня 1880, дальше третій спис людности на підставі стану з 31. грудня 1890, а тепер має бути переведений четвертий спис людности на підставі стану з 31. грудня 1900 р.

З того слідує, що спис людности або загальна конскрипція відбуває ся у нас що десять літ; а що через той час наступають всякі зміни межі людьми, то конскрипція має дати нам образ: кільки в наших краях є людей, а з того кільки припадає на господарів, жінки і діти; чим люди займають ся: чи они є рільники, сьвященики, професори, купці, промисловці або урядники або робітники; якої они віри (віросповіданя) і якої народности.

При обчисленю людности відбуває ся також списанє найважнійших в господарстві звірят домашних.

Отсе вказує нам, що тога загальна конскрипція то річ не маловажна, бо она числами урядовими виказує: кільки нас є, або яка наша сила. Тому кожний повинен старати ся, щоби при конскрипції все

списано докладно і по правді, бо инакше перед світом покаже ся фальшивий, а не правдивий стан нашого народу з кінцем 19-го столітя.

Приготовлене до обчислення.

Всі будинки, що призначені на мешкане для людей, то є, всі хати мають бути в кожній громаді понумеровані, о скільки се до тепер не наступило. Всі інші будинки (господарські) не мають окремо нумерувати ся; они обняті вже номерами того дому, до котрого належать. Той номер (або число дому) належить умістити на хаті від входу, над дверми входовими, та господар дому повинен свій номер на хаті утримувати в добрім стані, аби его можна відчитати. Дім новозбудований має бути означений тим номером, що наступає по остатнім номері в громаді.

Нумероване нового дому, то є надане номеру домови, наступає на заряджене Старшини громадскої, що про се завідомляє ц. к. Староство. Якби заходила потреба перевести нове нумероване домів в цілій громаді, то на се мусить бути дозвіл від ц. к. Староства, а по укінченю нового нумерованя домів треба завідомити про те ц. к. Староство і ц. к. Суд повітовий, аби зміни давних номерів конскрипційних на нові номери конскрипційні або списові зазначено в катастрі податковім і в книзі ґрунтовій. Кожда посілість ґрунтова, на котрій стоїть хата, має в книзі ґрунтовій (табулі) два номери або числа: одно конскрипційне, що йде після дому, а друге табулярне (число виказу гіпотечного), що йде після тіл гіпотечних у громаді. Отже як у громаді змінить ся або

надасть ся число дому, то треба в табулї зазначити, аби табуля була згідна з дійсним станом в громаді.

Кошти нумерованя домів і утримуваня в добрім станї має поносити властитель дому, а якби не хотїв добровільно дати або відновити, номеру на домі то начальник громади має казати виконати потрібне нумерованє або відновленє номеру дому на кошт властителя дому (§. 10. закона з 29. марта 1869, В. з. д. 67).

При в'їзді до кожної громади (або місцевости) і при виїзді з громади має бути коштом громади уміщена на відповіднім місци таблиця місцевости. На тій таблиці має бути виписана чіткими буквами назва громади (або місцевости і громади — як в громаді є більше окремих місцевостей) і повіту політичного (Староства), до котрого належить громада, а в громадах, що лежать в пограничнім окрузі цловім — треба зазначити на тій таблиці також: пограничний округ (повіт) цловий. В наших руских громадах повинні бути такі таблиці з написами рускими!

Повисші приписи приготовні були оголошені законом з 29. марта 1869, В. з. д. 67, а тепер звертає ся увагу на тоті постанови правні для того, що по наших громадах не всюди виконано їх, тож тепер при нагоді четвертої конскрипції годило би ся запровадити лад по всіх громадах.

Поступуванє при конскрипції.

Обчисленє по громадах перепроваджують громади, обшари двірські і власть політична (ц. к. Староство) на підставі номерів домів. В столицях краю і в тих більших містах, що мають власні міські статути, зала-

годжують ціле обчислене самі громади, а у всіх інших громадах займають ся ц. к. Староства конскрипцією, а Старшини громадські і заступники обшарів двірських мають помагати Староству тим способом, що зі своїх місцевостей виладжують списи і обчислення конскрипційні, а дальші викази виготовляє вже само Староство. Кожда проте громада має перевести спис людности і найважніших звірят домашніх, що находять ся на області (території) громади, а заступник обшару двірського спíše людність і домашні звірята, що находять ся на обшарі двірськім, та предложать ті списи свої Староству, що дальші викази приготовляє з цілих місцевостей і з цілого повіту.

До переведеня конскрипції видано потрібні друки коштом державним і тоті друки порозсилають Староства всім громадам, а з'осібна так звані аркуші списові, аби сі аркуші виповнювали комісарі конскрипційні, відпоручені громадами до переведеня конскрипції,*) при співділаню Старшини громадської і взагалі інтересованих громадян.

Спис людей у громаді обнимає всіх, що пробувають у громаді, то є тих, що приналежні як і тих, що не приналежні до громади, а також і тих, що належать до громади, але неприсутні в громаді, бо хвилево видалили ся з громади, н. пр. на зарібки. Тільки списуване осіб, що належать до чинної служби військової, будуть переводити власти військові.

*) По більших містах перепроваджує ся конскрипцію на підставі інших друків, а то так званих карт завідомляючих, котрі виповняє голова родини, що займає окреме мешканє; по селах і місточках перепроваджує ся конскрипцію безпосередно на аркушах списових.

Комісарі конскрипційні.

Припис §. 23. закона з 29. марта 1869, В. з. д. 67, постановляє, що аркуші списові по громадах і обшарах двірських укладає комісар конскрипційний, котрим мусить бути установлена через громаду (обшар двірський) і під єї одвічальностию здатна до того особа. З того слідує, що громада має право самостійно вибрати собі особу комісара конскрипційного, та про той вибір завітдити Староство, а натомісьць ц. к. Староство не має права на кошт громади накидувати їй комісара конскрипційного. На тій підставі повинні начальники громад вишукати собі чесного письменного чоловіка до тої роботи конскрипційної, умовити ся з ним що до заплати за роботу і предложити Раді громадській до затвердження. Наші рускі громади повинні вибирати своїх людей письменних на комісарів конскрипційних, аби їх тота робота не много коштувала і аби мали певність, що конскрипція буде зроблена по правді, та аби конскрипція з громади вийшла в язиці рускім, як пристало на рускі громади! До того треба жадати від Староства руских друків конскрипційних.

Розпорядженем Намістництва з 6. падолиста 1869 ч. 50549 оголошено, що душпастирі (особи духовні) можуть бути комісарями конскрипційними, але забороноено уживати до того учителів народних, бо виконуване сих чинностей було би сполучене з ущербом для шкільної служби.

Тай не треба великої науки до того, аби переводити конскрипцію; кождий письменний чоловік, що уважно перечитає собі рубрики аркуша списового

з поученням — потрафить дуже скоро і добре провадити конскрипцію по громадах.

Аркуші списові.

Аркуші списові так укладає ся, що на кождий номер дому припадає окремий аркуш списовий, а як би який дім у громаді не мав числа конскрипційного, то комісар конскрипційний зажадає, аби начальник громади постарав ся о наданє номеру для того дому (Розпорядженє Міністерства справ внутрішних з 25. серпня 1900, В. з. д. 145).

На кожду отже хату або дім закладає комісар конскрипційний окремий аркуш списовий, приликує до себе господаря дому (голову родини) і на підставі устного поданя вписує до того аркуша всіх людей, що живуть під дотичним числом дому. Коли в тім самім домі є два або більше мешкань, в котрих живуть самотійні родини, на приклад: в однім мешканю родичі, а по другім боці хати в иншій мешканю женатий син, тоді в аркуші списовім зазначає ся в першій переділці насамперед перше мешканє та до того в другій переділці списує ся тих, що в ній живуть, а відтак понизше в першій переділці знов зазначає ся друге мешканє, а до того в другій переділці тих за порядком, що живуть в тім другім мешканю.

В другій переділці аркуша списового вписує ся таким порядком:

1. господар дому або голова родини;
2. єго жінка;
3. всі в їх мешканю живучі сини і доньки;

4. сини і невіддані доньки, що не скінчили 24 років життя, хоч би не мешкали в тім домі, але пробували в иншій місці, на приклад: у школах, на службі, на зарібках або при війську;*)

5. пробуваючі в тім домі свояки;

6. часово присутні гості;

7. наймити, слуги, помічники, челядники і домашні учителі;

8. комірники з їх родинами.

В третій переділці аркуша списового вписує ся відношене кожної особи, записаної в другій переділці, до господаря дому, і так: рівнобіжно з іменем і назвищем господаря дому пише ся в тій третій переділці: „господар дому“ а при дальших особах записує ся, чим вони є: побіч імені і назвища жінки: „жінка“, дальше: „син“, відтак „донька“, „брат“, „сестра“, „мати жінчина“, „вуйко“, „стрий“, „тітка“, „наймит“, „комірник“ і т. и.

В четвертій і п'ятій переділці аркуша списового записує ся при всіх особах, чи вони мушени чи жінки (хлопці чи дівчата); при мушених і хлопцях дає ся значок 1 в четвертій переділці, а при жінках і дівчатах такий значок в п'ятій переділці.

*) Особи, що належать до чинної служби військової, вписує ся в другій переділці аркуша списового, подаючи їх занятя військове, але в дальших переділках 3—31 аркуша списового вже їх не виказує ся, бо вони будуть вказані через власти військової.

Тих, що на сталє пробуване переселили ся в инше місце, не виказує ся, хіба вони переселили ся лиш часово на зарібки. В кождім разі повнолітних переселенців не вписує ся.

В шестій, семій і осьмій переділці вписує ся рік, місяць і день уродження кожної особи, о скільки се мож означити.

В тій ціли має право комісар конскрипційний зажадати, аби єму предложено потрібні грамоти (свѣдоцтва уродження, шлюбу, приналежности, книжки службові, цашпорти і т. и.), а що-до тих муштин, що уродили ся в роках від 1881 до 1891 включно і приналежні до нашої держави, має комісар конскрипційний долучити до аркуша списового витяг із книги уроджених, котрий уряди парохіяльні та всі уряди метрикальні обовязані видавати без стемпля і безплатно (§. 19. закона з 29. марта 1869, В. з. д. 67).

В переділці девятій аркуша списового подає ся при кожній вписаній особі: єї місце уродження, повіт політичний (Староство) і край; при особах, що уроджені на Угорщині, подає ся місце уродження, комітат і край, в яким лежить той комітат (Угорщина, Кроація, Славонія або Фіюма з областю); при уроджених в Босні і Герцеговині подає ся окрім місця уродження дотичний округ і тоті краї, а при уроджених за границею нашої держави подає ся побіч місця уродження також повіт (губернію, департамент) і державу дотичну.

В десятій переділці вписує ся: до якої громади приналежна кожда особа і до якої держави належить. Якби не мож було дійти того, до якої громади приналежить якась особа, що належить до нашої держави, тоді вписує ся єї на громаду, в котрій пробує в часі конскрипції, але при тім дописує ся „на підставі §. 14. припису конскрипційного“.

В одинайцятій передїлці подає ся: до якого віроісповіданя причисляє ся кожда особа, отже до греко-католицького, римско-католицького, вірменсько-католицького, старо-католицького, греко-східного (орієнтального, православного), вірменсько-східного, євангелицько-авісбурґського (лютерського), євангелицько-гельвецького, гернгутського, анліканьського, менонітського, унітарського, липованьського, мойсеевого, магометаньського, або без віроісповіданя.

В дванайцятій передїлці подає ся до кождої особи: чи вона є стану вільного, жената, замужна, повдовіла або судово розлучена.

В тринайцятій передїлці вписує ся при особах, що принадлежать до одного з країв заступлених в Раді державній (до Галичини, Чехії, Дальмації, Австрії низшої або Австрії висшої, Сольногогороду, Моравії, Шлеска, Буковини, Стирії, Каринтії, Країни, Тиролю, Форарльберґу, Триесту з областію, Гориції і Градиски або Істрії): якої мови уживає звичайно дотична особа в щоденнім житю, отже рускої, польської, німецької, чеської, словінської, сербско-хорвацької, словацької, італійської, румунської або малярської. Аби провїрити, яку мову належить вписати для дотичної особи, має запитати ся комісар конскрипційний голови родини, але не вільно тому комісареві ніяким способом наставати на запитаного, щоби він подав таку або сяку иншу мову, але обовязаний комісар конскрипційний безумовно лиш тото вписувати, що єму подасть голова родини (отець дїтий, опікун). Сего повинні наші люди добре цильнувати, бо кїлько нас Русинів запишуть в конскрипції, тїлько нас почислять і так нас осудять перед сьвітом!

В чотирнайцятій переділці має бути подано при кожній особі: її головне занятє, з котрого вона утримує ся, як рільництво, шевство, кравецтво, столярство, ковальство, слюсарство, торгівля мішаних товарів, садівництво; душпастир, (парох, сотрудник), ц. к. урядник, урядник міський, урядник громадський, адвокат, нотар, лікар, маляр-артист, різбар-артист і т. и. При особах, що не виконують ніякого занятя, подає ся жерело їх утримання, як: капіталіст, властитель реальности, пенсіоніст і т. и. При особах, що приготують ся до якогось звання, зазначає ся: ученик, студент, кандидат і т. и. При жінках і дітях, що помагають голові дому в єго занятю (при господарстві), подає ся занятє голови дому. Коли котра особа не має ніякого з можливих занятя яко жерел утримання, тоді перечеркує ся її переділку.

Пятнайцята переділка має подати: чим є кожда особа в своїм головнім занятю: чи вона самостійна, як властитель, майстер, парох, адвокат, директор, лікар, нотар і т. и.; чи виконує чинности помічні, як завідовник, касиєр, книговедець; чи виконує звичайні чинности службові, як челядник, робітник, парубок, кухар, служниця; чи є урядником і яким, чи тільки помагає при господарстві голови дому.

Шіснайцята і сімнайцята переділка призначені на то, аби в них означити, чи дотична особа займає ся яким бічним зарібком, та чим вона є в тім бічному занятю: майстром, чи помічником, чи робітником. Тут належить означити при рільниках занятє промислом домашнім, як ткацтвом, вибиванєм олію, колодійством, столярством і т. и.

В переділках: вісімнайцятій, девятнайцятій і дваїцятій належить подати дотично са-

мостійних купців і промисловців, чи вони виконують свій промысел похатництвом, то є розношенем товарів по хатах, як похатники, дротарі і переїзdnі ножівники; чи виконують свій промысел в домах замовляючих, як швачки, чи мають свій сталий осідок в якій місцевості і певнім домі. При дотичних особах зазначає ся тільки в одній із сих переділок, до якої дотична особа належить, дописанем слова „так“, а в інших двох переділках дописанем слова „ні“, при чім до слова „так“ еще зазначає ся, чи той промысел виконує дотична особа як головне занятє, чи як бічне занятє. При самостійнім промыслі і купецтві, що виконує ся в сталім осідку, належить докладно подавати адресу підприємства (край, повіт, громада, число дому), але не в тій переділці, тільки на другій стороні аркуша списового в розділі: „Адреси сталих підприємств“.

Переділка дваїцятьперша має два розділи, а оба — так як переділка 18—20, дотичать тільки промисловців і купців. В першім її розділі вписує ся імя і назвище як також адресу (край, повіт, громада, улица і число дому) підприємця, то є того, що дає роботу урядникам, управителям, помічникам чи робітникам в промыслі або купецтві, та при тім зазначає ся, чи той підприємець дає дотичній особі занятє головне, чи занятє бічне. В другім розділі означає ся докладно, яким промыслом або родом торговлі займає ся той роботодавець, як пивоварня, гостинниця, відливалня заліза, гарбарня, торговля мішаних товарів, склад машин рільничих і т. д.

Переділка дваїцятьдруга є доповненем попередньої: в ній має ся дописати слово „так“, коли дотична особа працює в робітні підприємця

або на єго площі (пляцу), а слово „ні“ тоді вписує ся, коли дотична особа виконує роботу в своїм домі (помешканю). За особи, що в дни 31. грудня 1900 р. не мали роботи (занята), вписує ся нуля в переділках 21 і 22.

В переділках дваїцять третій і четвертій вписує ся, чи дотична особа уміє читати і писати або бодай читати; коли вміє читати і писати, то вписує ся число 1 в переділці 23, а коли вміє лиш читати, то вписує ся число 1 в переділці 24; коли не вміє ані читати ані писати, то обі переділки перечеркує ся. Звідси будемо знати, кілько у нас людий письменних а кілько неписьменних, та о скілько поступила у нас наперед просвіта народу за остатний десяток літ.

В переділках від дваїцять пятої до трийцятої вписує ся, чи дотична особа в громаді присутна чи неприсутна в дни 31. грудня 1900 р. Коли особа вписана лиш тимчасово пробувала в громаді того дня, то вписує ся число 1 в переділці 25; при особах стало пробуваючих в тій громаді, в котрій їх вписано, дописує ся число 1 в переділці 26, а в переділці 27 еще дописує ся рік, від котрого тота особа стало пробуває в тій громаді. Коли дотична особа хвилево неприсутна в громаді в дни 31. грудня 1900 р., то вписує ся число 1 в переділці 28. а коли вона стало неприсутна в громаді свого правильного замешканя (пробуває на науці або деь на службі), то дає ся число 1 в переділці 29 та в переділці 30 вписує ся місце (громаду, повіту, край), де тота особа пробуває.

Отсе найважнійші постанови про списуване людности. Хто хотів би знати ціле поучене: як належить

провадити конскрипцію, най зажадає в Старостві виданого коштом держави поученя конскрипційного і дотичних друків (безплатно), або най замовить собі число 145. Вістника законів державних (в рускім язиці), в котрім є оголошене розпоряджене Міністерства справ внутрішніх з 25. серпня 1900 р. разом з поученнями, пересилаючи квоту 64 сотиків переказом на адресу: K. K. Hof- und Staatsdruckerei in Wien, I. Bezirk, Singerstrasse Nr. 26.

Викази статистичні.

Виповнені правильно і підписані аркуші списові віддає ся Староству. З аркушів списових громад і обшарів двірських укладає Староство загальні викази громад, а з тих виказів укладає перегляд цілого повіту. Відтак Староства пересилають перегляди повітів Намістництву, а воно долучує до того еще військові листи списові і разом пересилає Центральній Комісії Статистичній у Відни, що укладає викази статистичні країв, та з тих виказів разом зібраних оголошує статистику всіх країв заступлених в Раді державній, то є статистику (обрахунок) держави.

К а р и.

Хто усуває ся від обчислення або подає щось фальшивого при списі, має бути караний гривною від 2 до 40 корон на річ фонду убогих в громаді, а як би не був годен зложити тої гривни, то буде караний арештом до чотирох днів (§. 30 закона з 29. марта 1869, В. з. д. 67). Карати за проступки при списі людности має право ц. к. Староство, бо обчислюване

людности належить до припорученого круга діланя громади (розпоряджене Намістництва з д. 8. лютого 1870 р. ч. 2908).

Коли громада або обшар двірський не віддадуть до Староства своїх списів в означенім реченці, або коли їх списи будуть непридатні, то Староство має право зарядити виконане чинностей конскрипційних на кошт громади або обшару двірського (§. 28 закона з 29. марта 1869, В. з. д. 67).

Спис людности має виказати дійсний стан людей в кінцем десятилітя, то є в дни 31 грудня 1900 р. Аби се осягнути, повинні по громадах розпочати ся чинности конскрипційні зараз в перших днях січня 1901 р. і в тім місяци належить їх покінчити.

СТАРОРУСЬКІ ОПОВІДАНЯ.

У. Оповіданє про розбійника Флавіяна.

В єгипетським краю була раз шайка розбійників, а старшим над нею був грізний і сильний атаман Флавіян. Довго розбивали вони по краю, а вкінци задумали зробити одно сьміле діло. Далеко від міста, на високій скалі стояв багатий жіночий монастир. Се був колишній римський замок, збудований там для оборони, і ще й тепер майже недоступний. Дуже бажало ся розбійникам здобути його і вони кілька день ходили довкола гори, нишпорили та міркували, як би напасти на него ночью, але вкінци побачили, що не вдіють нічого: монастир стояв на високій, стрімкій скалі, а ще до того обведений був високим старим муром. Тільки одна викована в скалі дорога вела до одинокого входу, що раз у раз був замкнений міцною залізною брамою.

Дуже злив ся Флавіян, що не може поставити на своїм, і нарешті постановив узяти ся на хитрощі.

— Знаєте що, — мовив він до своїх товаришів: — Я одягну ся в чернечу рясу і в клобук і піду в день до монастиря. Черниці дурні, приймуть мене. А в ночи я встану і відчиню браму. Ви прийдіть

і я впускаю вас. Тоді виріжемо черниць і не лише захопимо все їх добро, але той монастир буде для нас дуже доброю криївкою: там будемо безпечні від усякого нападу.

Сподобала ся розбійникам Флавіянова рада і вони прирекли бути в ночі коло брами. А Флавіян перебравши ся за монаха та не забувши під рясою заховати свого меча, подав ся до монастиря.

Прийшовши перед браму він застукав. По якійсь часі виглянули у віконце над брамою дві чернички, а побачивши довгобородого черця, отворили браму. Флавіян дібравши пісного, побожного голосу, повитав їх Христовим іменем, а чернички, що вже Бог зна від коли не бачили мужеського лица, приклякли перед ним і почали цілувати його руки, просячи благословеньства.

— Бог вас благослови, сестри мої, Бог вас благослови! — мовив Флавіян, а в душі смієть ся, мало не трісне.

Швидко віддалили ся чернички і пустили голос по всім монастирі, що прийшов якийсь дуже побожний і святий чернець, певно якийсь пустинник із Тебаїди, і просить, щоб міг переночувати в тій келії, що коло брами. Зараз вийшла начальниця і всі старші сестрички, щоб побачити незвичайного гостя. Коли зійшли на подвірє, застали Флавіяна, як клячав перед дверима монастирської каплиці і ніби молив ся. Мусли ждати добру хвилю, поки він скінчив свою побожну мовчанку. По привитанях і благословеньствах начальниця запитала побожного черця: відки він, чи справді з Тебаїди?

— Так, — відповів Флавіян не надумуючись.

— А хто там тепер киновіархом?

Флавіян навіть не знав, що воно таке киновіарх, глипнув на неї з під лоба і мовчав.

— Ах, ви певно ереміт? Жили самі в пустини?

— Так, — відповів Флавіян.

— Ах, се сьвяте жите! Висока заслуга перед Богом! — зітхала начальниця. — Я так бажала піти й собі-ж на сю дорогу, поревнувати за приміром Марії Єгипетської! Але що-ж, Божа воля була на те, щоб я лишила ся. Бог вложив на мене инше ярмо і я покорилась йому.

І вона почала широко пояснювати євангельські слова: „Иго моє сладко і бремя моє легко“, силкуючись вивести з них таке розуміне, що коли Бог того хоче, то чоловік повинен зректи ся радощів блаженного пустельницького житя при корінцях, саранчі і воді, і жити начальницею багатого монастиря. Балакаючи широко і звільна цідячи слова, вона від часу до часу побожно завертала очи до неба, а потім звертаючи ся до побожного черця запитувала: „Чи так, сьвятий отче?“ і не чекаючи його відповіді, говорила далі.

— Чи дідько надав мені сю погану бабу! — думав собі Флавіян, котрому вже давно почало було бурчати в животі; яко атаман розбійницької шайки він привик був до чого хочете більше, ніж до корінців, саранчі і голої води.

Але инші чернички, більше догадливі і чоловіколюбні, вже давно порали ся в кухні, і ледво ігуменя скінчила своє балакане, прийшли на подвіре і попросили сьвятого отця до їдальні.

— Отсе розумне слово! — подумав собі Флавіян, але не переставав грати комедії: хрестив ся, зітхав і при всіх запитанях та розмовах старав ся

як найбільше мовчати, щоб не виявити, як мало він тямить у сьвятім письмі, в чернецтві і в самій христіянській вірі. Але для простих, щирих жіночих серць усі ті признаки були нічим. Кожде слово, кожний рух Флавіяна зміцнювали в них ту думку, що се дуже сьвятий муж, великий подвижник і угодник Божий.

Засїв Флавіян до стола — чернички вже перед тим були по обіді — і поки ігуменя балакала далі, пояснюючи якесь инше місце з письма сьвятого, він приняв ся сердечно уплїтати рибу смажену на оливі і закусувати сушеним сиром з цибулею покранною на тонкі тарілці — улюблена закуска в Єгипті й доси. Ще він не скінчив їсти, коли одна з наймолодших сестричок принесла ведро теплої води і почала набожно обмивати ноги Флавіянови. Инша сестричка вже ждала з чистим рушником, щоб обтерти вимиті ноги, а третя держала гарно плетені з лика пантофлі.

Нараз між сестричками зробив ся шепіт і рух. Остро глянула на них ігуменя, і вони замовкли; але по хвили знов почали шептати про щось.

— Що там у вас, сестри? — остро, але з повагою спитала ігуменя.

— Мати ігумене, — сказала одна черниця, — ми думали, чи не поміг би сей сьвятий отець нашій бідній Митродорі?

— Що се за Митродора і що їй хибує? — запитав Флавіян.

— Се нещасна сирота, найнещасливійша людина на божім сьвітї. Вона слїпа і глуха і німа від роду, посудина самим Богом замкнена з усіх боків. Її мати, бідна селянка, хотїла викинути її в пустиню на страту; але ми взяли її і держимо у себе. Може бути, що

Бог не даром поклав на ній свою руку, пускаючи її у світ. Може й її нещастє є тільки недовідомим для нас проявом ласки Божої, так як того сліпородженого в євангелію — тямите, сьвятий отче? — що то про него сказав Ісус: ані він согрішив, ані його родичі, а тільки щоб проявила ся слава Божа на нїм.

— Що-ж, усе може бути! — мовив Флавіян, — але я від себе можу тільки се сказати вам, що я зо-всім не доктор і не гідний мабуть того, щоб через мене проявляла ся слава Божа.

— Щасливі смирні, — мовила ігуменя все з письма сьвятого — вони наслідять землю. А хто нех-тує своєю душею, той власне знайде її.

І обертаючись до сестричок вона веліла їм при-вести нещасну Митродору.

— От тобі й на! — міркував сам собі Фла-віян. — Самі дуріпи зробили мене сьвятим і тепер домагають ся, щоб я робив їм чуда! Ну, що його діяти? Треба грати комедію, доки можна. А не вдасть ся, то звісно, скажу: не вдовоїв ся, тай годі.

Ось привели нещасну дівчину. Вона виглядала зовсім як дикий звірик; її личко, смагляве і досить гарне, мало той вираз тупости і перестрашу, який звичайно замічаємо у сліпих. Її поставили перед Фла-віяном. Сей простер руки, благословив її, шептав щось, ніби молив ся, але Митродора стояла нерухомо, не розуміючи, де вона і що з нею дієть ся.

— Ні, я тому не доктор, — мовив Флавіян, від-вертаючи ся від бідної дівчини. Ігуменя моргнула сестричкам, щоб відвели її геть. Та в тій хвилі се-стричка, що мила ноги Флавіянові, впала на думку обмити тою водою лице Митродори. Вона, яко Єгип-тянка, виросла в тій вірі, що вода, котрою обмито сьвяту

річ, найліпший лік на всякі хвороби. І вона не тільки обмила сею водою лице бідної каліки, але ще в додатку дала їй напити ся тої води. І в тій хвилі стало ся чудо: дівчинка побачила, почула і заговорила, і мов вітхнена висшою силою кинулась до Флавіянових ніг, почала плакати і цілувати їх, благословлячи його як свого чудесного помічника.

І в тій же хвилі стало ся друге, ще більше чудо. З черничок жадна не здивувала ся тим, що стало ся перед їх очима. Вони так твердо вірили у сьвятість свого гостя, що чудо заподіяне ним видалось їм чимсь зовсім натуральним, таким, що й не могло бути инакше. Але не те Флавіян. Несподіване чудо було для него мов удар грому. Переляканий до глибини душі, він затремтів і заслонив долонями свої очі, щоб не дивити ся на Митродору. Здавало ся, що перед ним нараз відкрила ся глубочезна безодня і він з несьвіцьким криком кинув ся сам на коліна перед чудесно уздоровленою дівчиною, підняв її в гору і тяжко ридаючи не міг сказати нічого, як тільки:

— Негідний я! Негідний!

А потім обертаючи ся до ігумені і черниць він, усе ще на колінах, промовив:

— Слушайте, сестри! Я не чернець, не пустинник. Я розбійник, ватажок розбійників Флавіян і прийшов сюди з наміром — отворити сеї ночі вашу браму і видати вас усіх на заріз своїм товаришам.

Черга переляку прийшла тепер на черничок. Вони скрикнули голосно своїми тонкими голосами, так, немов би запищало стадо дрібних пташок, накрите відразу мисливською сіткою. Тільки одна наймолодша, та власне, що мила Флавіянові ноги а потім лице Митродори, сказала сьміло:

— Се не може бути правда.

— Не вірш мені? — обернув ся до неї Флавіян: — Так ось тобі один доказ!

І він виняв із під своєї чернечої рясн свій здоровенний меч і поклав його на столі. А потім обертаючи ся до черничок, мовив далі:

— Та тепер не бійте ся, сестри. Те, що тут стало ся з Божого допущу, зломилу мою злу волю. Я почув Божий голос, що кличе мене на иншу дорогу. Сеї ночі я дам вам другий доказ, хто я такий, чим був доси і чим хочу бути від тепер.

Коли настала ніч і стемніло ся зовсім, начальниця монастиря і ще три найстарші сестри разом з Флавіяном стояли коло замкненої брами дожидаючи, що то буде. Не довго довелось їм чекати. З надвору залунали кроки і почуло ся важке стукане до брами.

— Хто стукає? — запитав Флавіян.

— Се ми, Флавіяне, твої товариші, — відповіли голоси.

— Чого вам треба?

— Відчиняй, Флавіяне. Ми прийшли, сповняючи твій наказ.

— Нема вже вашого Флавіяна, братчики, — відповів сей: — Бог подав йому свій знак і зломив його постанову.

— Що плетеш дурниці, Флавіяне, — гукнув один розбійник: — Відчиняй браму! За пів години виріжемо тих баб і буде спокій.

— Ні, брати мої, не буде сього, — відповів їм Флавіян: — Віднині я не розбійник Флавіян, а сторож отсега монастиря. І вам раджу: покиньте своє ремесло і вдайте ся на покуту!

Та розбійники не слухали його довше. — Одурів чоловік! — бурчали вони. — Попав ся між баб і сам збабів відразу! Ходімо геть! — І спльовуючи, регочучись та проклинаючи, вони пішли геть від брами і не показували ся більше.

А Флавіян дав із свого меча викувати зелізний хрест, і живучи при монастирській брамі яко сторож і слуга, весь вільний час проводив перед тим хрестом на молитві, каючись своїх давніших злочинів, аж до своєї смерти.

VI. Оповіданє про каменяря Евлогія.

А ось вам еще одно єгипетське оповіданє, яких сотки були нагромаджені в так званім єгипто-скитськїм Патерику, себ то у збірці житий єгипетських скитників та пустинників. Наші прадіди дуже любували ся тими єгипетськими оповіданнями і радо переписували та переробляли їх. хоча більша їх часть виглядає як дуже немудрі байки. Тільки деякі, а між ними й отсе оповіданє про Евлогія, визначають ся живим малюнком дійсного життя і глибокою, людяною думкою.

Вечеріло. Рікою Нілем плив із Александрії гори водою здоровий човен, а на ньому крім гребців були два черці з Тебаїди: старець Данило, 80-літній дід, сухий як скіпа, але випростуваний і з виразом того спокою, який дає праведна старість, і один його ученик, молодий єще чернець з чорними, блискучими очима і з виразом упертої, нічим нецогоамованої волі. В иншій часі з него був би може славний вояка або страшний розбійник; але в ту пору була мода на пустельництво, то й він пішов до Тебаїди спасати душу.

Сонце в кривавім блиску хилило ся над піскову пустиню, коли на лівім березі Нілю показало ся невелике єгипетське село. Воно мов обідрана сирота тупило ся своїми вбогими хатками до розвалин стародавніх палат і храмів; де-де ревли корови та бляли вівці, з тростинових стріх вив ся в гору дим; селяни вертали з поля, несучи на головах важкі пшеничні снопи. Коло самого берега Нілю видно було купку дерев і дві чи три сикомори хилили ся гильками у воду, мов наші верби. Старець Данило довго стояв у човні і придивляв ся сему гарному образкови; його очи немов шукали чогось. Далі він наблизив ся до керманича і промовив:

— Сюди кермуї до тих дерев. Там переночуємо. — Керманич послухав наказу, і за кілька хвиль човен пристав до берега під самими сикоморами, а один із гребців, вискочивши на беріг, прив'язав човна ужевкою до пня сикомори. Старець при помочи свого ученика вийшов на беріг.

— Ось тут переночуємо, — мовив він, озираючись довкола.

— Як то? Тут? На березі? На пустім майдані серед села? — мовив невдоволений ученик.

— Так, тут, — спокійно повторив старець.

— Алеж то не може бути! Тут у ночі холодно, від ріки тягне. Звір може надійти...

— Нічого, синку; тут переночуємо, — повторяв старець.

— Ходімо бодай онтам між руїни храма. Там є кам'яний поміст, з верха склепінє, там вигіднійше і безпечнійше.

— Ні, синку, перебудемо тут.

— Алеж се не випадає! — скрикнув нетерпливо ученик: — Спати нам серед майдану, як жебракам або волоцюгам!

— Нічого, синку; переспимо, — повторяв усе своє старець уперто мов дитина. Але й ученик також був упертий; старців супокій дразнив його. Сонце вже зайшло, на дворі потемніло і він стояв на березі, сам не знаючи, що почати з собою. З великої досади він аж заплакав і скрикнув:

— А волів би я не жити на сьвітї, ніж оттак поневіряти ся!

В тій хвилі з далека показало ся сьвітло, що мов блудний огонь миготіло по полю в напрямі від села і наближало ся до них. Оба черці покинули свою неприємну розмову і дивили ся на сьвітло. За якої пів години воно наблизило ся до них зовсім і вони побачили при блиску смолоскинів старезного діда, що в супроводі кількох людей ішов по над берегом Нілю. Побачивши їх, старець наблизив ся, вправ на коліна перед старцем Данилом, а прийнявши його благословенство, почав цілувати його ноги і руки, а далі так само й ученика, просячи їх обох, щоб не погордували його вбогою хатою і вечерею і прийняли у него нічліг.

— Підемо, — мовив коротко старець Данило, і всі разом при блиску смолоскинів подали ся до села. По дорозі дідусь знайшов ще кількох прохожих та беззахистних жебраків і просив усіх до себе. Коли прийшли до його хати, дідусь витав їх усіх радісно, нагрів води і повмивав їм ноги, а потім заставив їм скромну але ситу вечерю і сам, їдючи дуже не багато, не переставав раз у раз припрошувати своїх гостей. Коли всі наситили ся, дідусь зібрав усі дрібки і недоїдки і виніс перед хату, де вже чекала на них ціла

ватага сільських псів; вони очевидно звикли вже були на сю гостину, бо чекали перед хатою спокійно, а тепер, одержавши кождий свій шматочок, розбігли ся геть.

Зробивши таким способом порядок і вичерпавши всі свої засоби, так що в його хаті не лишило ся на завтра ані шматочка хліба ані крапельки оливи, дідусь постелив своїм гостям і дбайливо мов добра мати поукладав їх усіх до сну. Тільки старець Данило не лягав спати. Він велів своєму ученикови спати, а сам узявши господаря з собою до сусідної малої комнатки, де звичайно спав сам господар, довго в ночі говорив з ним про щось. Ученик виразно чув, як старець Данило розповідав щось довго, господар скрикував кілька разів мов зачудований, а далі почав плакати і хлипати мов мала дитина. Знов чути було голос старця Данила і потім голос господаря; але тут ученика зломив сон і він заснув не дослухавши, чи довго розмовляли оба старці і на чім скінчила ся їх розмова.

Другого дня старець Данило збудив ученика. Старенький господар горячо, з слізми на очах цілував руки й ноги нустинникови прощаючи ся з ним; він цілував також ученика, почім оба рушили далі у свою дорогу. Поки плили далі горі Нілем, ученик кілька разів знимав розмову про дивного дідуса в селі; його палила цікавість дізнати ся, хто се такий і про що говорив з ним у ночі старець Данило. Але Данило мов не чув або не розумів його натяків, а на виразні питання відповідав якось нерадо.

— Певно не хоче говорити при чужих людях, при веслярях, — подумав собі ученик і постановив відложити допити аж до тої хвилі, коли прибу-

дуть до Тебаїди і знов замешкають у своїх тихих, відлюдних келіях. Та ось вони вже в Тебаїді, у своїх скитах; ученик одного дня, другого дня, третього дня запитує старця про дивного селянина, але старець ані руш.

— Ні, синку, не будемо про се говорити. — Ось і вся його відповідь, а потім він звертає розмову на щось инше. Ученик чим далі, тим дужше горить з нетерплячки, а далі дійшов до того, що одного дня ані в ранці, ані в полудне не заходив до скита, в котрому жив старець, не приносив йому ані води, ані хліба, ані тої жмінки вареного бобу, що була одинокою його теплою стравою. Вже вечеріло, коли старець сам прийшов до ученикової келії.

— Що се таке, сину? — питає він своїм звичайним спокійним і ласкавим тоном: — Забув ти сьогодні свого батька і дав йому весь день мліти з голоду.

— Нема в мене батька! — понуро мовив ученик: — Батько любить свого сина і довіряє йому, а ти не хочеш сказати мені того, що було між тобою і тим старим у селі.

Почувши ці слова, старець Данило не мовив ані слова більше, лише спокійно обернув ся, щоб іти геть. Та ученик не видержав. З голосним плачем він кинув ся до ніг старцевм і обхопивши їх, лебедів:

— Ні, не пущу тебе, отче, поки не скажеш мені всего! Благаю тебе, не доводи мою душу до затуманення і скажи мені, хто сей дід і про що говорили ви тої ночі?

Старець Данило, бачучи таку силу волі у свого ученика, сказав йому ласкаво:

— Добре, сину! Скажу тобі все; але поперед усього, дай мені дещо троха перекусити, бо голод не позволить мені скінчити свого оповідання.

Заспокоївши троха свій голод, старець ось як промовив до ученика:

— Прикрий ти, синку. Не вмєш панувати над собою, а се головна перешкода до праведного життя. За твій упір, який ти виявив там над берегом, я не хотїв сказати тобі сеї історії. Тай тепер ти муєш дати мені слово, що доки я живу, не виявиш сего нікому.

Ученик радо сповнив се жаданє, по чім старець Данило розповїв йому ось що.

— Той дїд, у котрого ми ночували, називає ся Евлогій. Старий він дуже, значно старший від мене. А по ремеслу він каменярь. Я пізнав його вже старим мужем як раз тому сорок лїт. Я був тоді пустинником і займав ся рукоділем: плїв кошики. Ото вийшовши раз до міста, щоб продати свої вироби, я вертав через те село і зупинив ся було ночувати на майдані над рікою під тими самими деревами, що й тоді з тобою. Але отсей самий Евлогій і тоді знайшов мене, запросив до свого дому, дав повечеряти, а решту вечері, що не з'їв він сам і його нічліжане, викинув псам, не лишивши на другий день ані окрушини хліба. Коли я висловив своє зачудуванє на його поступки, він так сказав мені: „Старче Божий, від молодих лїт веду таке жите. Працюю при каменярстві весь день, не їдючи нічого. За своєю працю дістаю за день золотого. За ті гроші накуповую хліба і страви і маю кожного дня стілько, що вистане не тільки на вечерю для мене, але також на угощенє бідних та подорожних і навіть на накармленє голодних псів.

Оттак заробляючи кожного дня, того-ж дня пускаю все зароблене, не дбаючи про завтра і вповаючи на Бога, що продержить мене в силі і здоровлю так, як держав доси“.

— Можеш подумати, синку, як глибоко зворушило мене оповіданє сего простого, а так праведного каменяря. Прийшовши до своєї келії, я вдав ся на молитву і піст, благаючи Бога, щоб дав сему чоловікови великий масток, щоб він міг робити далеко більше добра, ніж може робити тепер при своїй бідности. Я дав собі заповіт — не доторкнути ся до страви, поки Бог не сповнить моєї просьби. Я постив цілі три тижні і ще пів четвертого; я лежав насеред келії ледво живий. Аж ось мені привиділо ся, що до моєї келії входить якийсь поважний чоловік з дивно ясным, блискучим лицем і питає мене:

— Що тобі, отче Даниле?

— Пане, — відповів я йому: — Я постановив собі не доторкнути ся до хліба, поки Бог не вислухає моєї просьби за каменяря Евлогія і не поблагословить його великими достатками, щоб міг робити більше добра, ніж тепер.

— А хибаж не добре й те, що він робить тепер? — запитав сей чоловік.

— Добре, пане, — відповів я, — але того мало. Дай йому стілько, щоб він міг простягти свою руку на всіх бідних у краю, а я певний, що тоді тисячі і мільони благословити-муть Бога за него.

— Добре, — мовив мій бесідник, — коли так просиш, я дам йому великі достатки. Але лише під умовою, коли ти даси мені за поруку, що його душа не стратить своєї праведности від великого богацтва.

— О, за се я готов ручити! — скрикнув я: — Душа в него чиста як золото. Колиб їй стала ся яка шкода, я відповідаю за се.

— В тій хвилі все змінило ся перед моїми очима, бо я лежав голодний, у горячці. Мені здало ся, що я лежу десь на широкій площі, а довкола непереглядні ряди сьвітлих вояків, а на середині камінь блискучий мов сонце, а на тім камени сидить дитина з лицем дивно мені знайомим і любим, а праворуч її стоїть отсей самий Евлогій. І посилає до мене дитина одного вояка з запитанем: „Чи ти даєш за поруку за Евлогія?“ А всі довкола сказали: „Так, се він“. Промовила дитина: „Памятай, на тобі пошукаю запорученого“. І я відповів: „Так, Господи, тільки дай йому великі достажки“. Тоді два вояки приступили до Евлогія, поклали його горілиць на землю, розгворили його груди і почали класти в них і сипати золото. Висипали одну купу, далі другу, третю, і все те вмістило ся в його груди. Мене зняв перестрах і я прокинувся.

— Минули два місяці. Одної неділі, молячись до вечера, я заснув у келії і бачив у сні знов ту саму площу, ті самі ясні сили і той сам камінь і дитину на ньому. — Але деж Евлогій? — міркую сам собі. Коли гляну, а якісь два Мурини тягнуть Евлогія геть у якісь дебри, а дитина на камени дармо кличе за ним: „Евлогіє! Евлогіє!“ Мене проняв ще дужший переляк, ніж першого разу і я прокинувся. В моїй голові засіла тривожна думка: що стало ся з Евлогієм? Маючи наготовлений запас своїх виробів, я взяв їх на човен, поплив до Александрії, попродав, а вертаючи вступив знов до того села, де жив Евлогій. Але вечером даремно ждав я на него під сикоморами. Не

можучи діждатись його я пішов сам до села, просто до його хати. Але хата стояла пуста. Ледво не ледво віднайшов я якусь сусідку, що дала мені шматок хліба і, поки я їв, оповіла мені, що стало ся з Евлогієм.

— О, сей був добрий чоловік! — мовила вона: — За те й дав Бог йому щастє: викопав великі гроші, забрав ся відси і тепер у Константинополі. Кажуть, що підкупив міністра і навіть самому імператорови позичає гроші. Величезним паном зробив ся, живе в препишній палаті — так і називають її єгипетською палатою. Від нас деякі їздили до него, думали, що запоможе їх чим при їх бідности, — так де тобі! Навіть не допустив їх перед себе, ведів геть вигнати. Загордів страшенно. А шкода, добрий чоловік був.

Почувши се, я весь задеревів зо страху. І тільки одно було мені ясне: не сьмію тратити ані хвилини, але мушу ратувати Евлогієву душу, бож його загибіль — се й моя загибіль. Не думаючи довго, я вернув до Александрії, сів на корабель і поплив до Константинополя. Там мені зараз показали „єгипетську палату“. Я пішов до неї і ставши коло дверей, ждав, поки не вийде Евлогій. Ось він показав ся в пишній одежі, окружений слугами. Побачивши його, я крикнув з далека:

— Пане, послухай мене! Хочу поговорити з тобою. — Але він навіть не обертав ся в той бік; а коли я не переставав кричати, гукнули мені слуги:

— Мовчи діду! Чого тобі треба?

— Хочу поговорити з вашим паном.

— Бачиш, що пан не має часу.

— Але у мене важне діло до него.

Та дарма, Евлогій не хотів говорити зо мною. Колиж я не переставав кричати і бігти за ним, він

кивнув на своїх слуг, ті кинулись на мене і давай періщити мене канчуками. Та я завзяв ся. День у день я пересиджував перед дверми єгипетської палати, день у день переслідував Евлогія своїм криком і день у день його слуги покривали моє тіло синцями. От так минуло три тижні. Я був увесь покритий ранами і ледво міг лазити; я не переставав молити ся Богу, щоб змягчив Евлогієве серце, але майже що ночі я бачив у сні дитину на камені і чув її грізний голос:

— Віддай мені Евлогієву душу! Ти запоручив ся за неї.

Вкінці я знеможений почав благати Бога, щоби зняв із мене за поруку, яку я у своїм нерозумі взяв на себе але знов у сні я чув голос дитини:

— Роби що хочеш, а віддай мені Евлогієву душу!

Я постановив собі ще раз спробувати щастя і розмовити ся з Евлогієм, але сим разом його слуги збили мене так, що я облитий кровю зомлів. Прийшовши до себе, я поволік ся до пристані і постановив собі покинути зовсім пустельницьке жите і йти в світ за очи, бо й так моя душа пропаща. Я заплатив за перевіз до Александриї і війшовши на корабель, хорій та нещасний, кинув ся на поміст і заснув. Тут я знов побачив у сні дивну дитину, та сим разом її голос не був такий грізний і страшний, як доси.

— А щó, Даниле, — промовила вона, — бачиш тепер, як нерозумно ти поручив ся за Евлогія?

— Бачу, Господи, і гірко оплакую свій нерозум.

— От так і знай: не бери ніколи на себе діла по над свої сили.

— Не зроблю сего ніколи більше, — промовив я.

— Ну, то йди-ж тепер назад у свою келію і будь спокійний. Здіймаю з тебе твою запоруку. А за Евлогія не бій ся, я поверну його так, як сам знаю.

Я прокинув ся зо сну дивно покріплений і веселий, вернув сюди і жив у своїй келії безвихідно сорок літ. Аж сими днями я перший раз знов завітав до Александриї, а вертаючи відтам, коли побачив звісні сикомори над Нілем, я пригадав собі Евлогія. Знаєш сам, що стало ся потім, як ми здибали ся з ним, як він прийняв і гостив нас. А тепер послухай, що було потім між нами. Коли всі гості полягали спати, я пішов з Евлогієм до його комірки і промовив до него:

— Друже Евлогіє, чи пригадаєш собі мене? Перед сорок роками я так само гостив тут у тебе і бачив твої добрі діла.

Але він не міг пригадати собі.

— А чи пригадаєш собі того черця, що переслідував тебе своїм криком у Константинополі і котрого ти велів своїм слугам день у день бити?

Почувши се Евлогії дуже перелякав ся, зачав трясти ся всім тілом і пробував сказати, що не пригадує собі, але йому не стало голосу. Тоді я розповів йому все, що було з ним і чого він не знав, а він почувши се страшне Боже діло, розплакав ся і кинув ся мені в ноги. Довго ми плакали оба і потішали один одного, поки вкінці Евлогії на стілько не прийшов до себе, що зміг оповісти мені кінець своєї пригоди: „Знайшовши великі гроші, я зробив ся великим паном і міністром у імператора Юстина. Я не думав ні про що, як тільки про те, щоб нагарбати чим раз більше скарбів. Не диво, що швидко всі люде зненавиділи мене за здирства. Та ось умер нагло Юстин; його наслідник, щоб здобути собі прихильність народа,

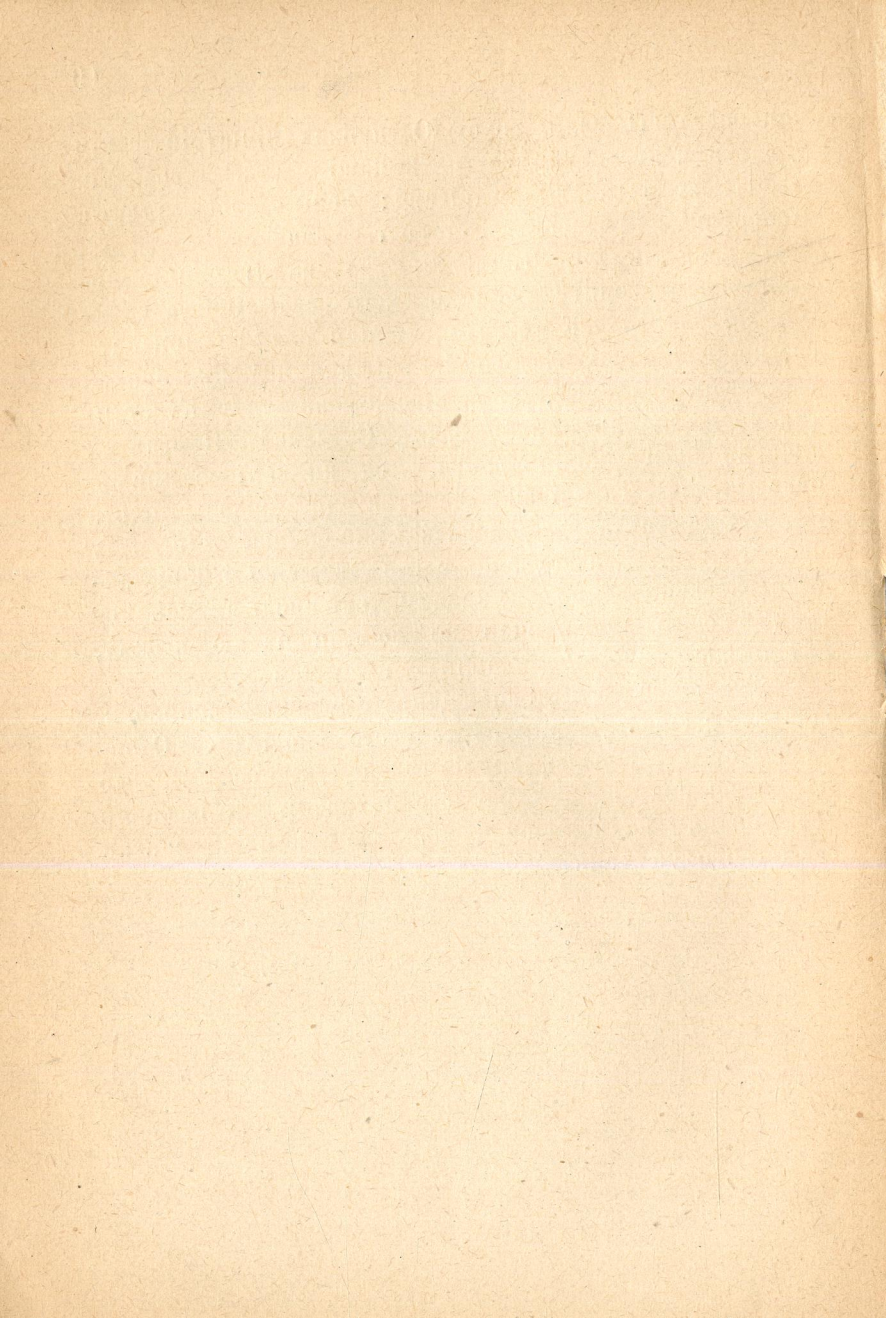
поперед усього ведів трьох Юстинових міністрів, в тім числі й мене, замордувати, а наші маєтки заграбити. Двох моїх товаришів зарізано; мені вдалось утекти. Перебраний за жebraка, я довго ховав ся по селах, потім переплив до Єгипту і як раз по цілорічній не-присутности вернув сюди до свого села. Яко засуджений на смерть у Константинополи я бояв ся признати ся, що я той сам Евлогій і, грішний чоловік, брехав усім своїм знайомим, що я ніколи й не був у Константинополи, але прожив той час у Єрусалимі. Я взяв ся знов до своєї давньої роботи, хоч як мені се прикро було зразу. Та звільна вернула моя сила і охота і я знов розпочав давнє жите і, як бачиш, отче, веду його й доси. Вся історія з моїм скарбом і Константинопольським паньством видаєсь мені иноді якимсь поганим сном, і тільки тепер, по твоїм оповіданю, я бачу, яку страшну покусу наводив Бог на мене“.

Так оповідав старець Данило своїому ученикови, що глибоко зворушений слухав сего оповіданя. Сповняючи старцеву волю, він не говорив про се нікому до Данилової смерти. Аж на його похороні він розповів усе зібраним на похорон пустинникам, а потім списав сю історію на память потомним.

Переповів

Іван Франко.

162. Забобони та ворожбитство	40 сот.
163. Про шпихлірі и крамниці, нап. д-р Е. Левицкий	24 "
167. Ганс Егеде	20 "
168. З Маркіянової спадщини	30 "
169—170. Про каси позичкові і щадниці	30 "
171. Наші діти	20 "
172. Пан Кригулець	20 "
173—174. Кобзар Т. Шевченка ч. I. (оправлений)	50 "
175. Народно-русский катехизм	12 "
178—179. Сад при хаті	30 "
181. Д-р Омелян Огоновский	30 "
182. Про вільні землі	16 "
183. Про ґрунтовий катастер	10 "
208—209. Як ходити коло хорих	50 "
210. Новий процес цивільний	40 "
211. О нових податках особистих	40 "
214. Добра порада	12 "
215—216. У пятьдесяту річницю знесеня панщини	50 "
217—218. Образ тьми і світла	40 "
219—220. Про обірнме і інші навози	40 "
221—222. Сотні роковини народного письменства	32 "
223. Богдан Хмельницький. Часть II.	24 "
227. Про Вука Стефановича Караджича	24 "
228—229. Розмови про держави і народи Європи	40 "
230. Батько Петро і его діти	20 "
231. Дещо про молоко	20 "
232—233. Приноси для оглядачів худоби і мяса	40 "
238. Старорускі Оповіданя	40 "
240. Співки для оцадности і позичок	40 "
241. Ярема. Оповідане з запорожского життя	25 "
242. Ради і перестороги для хліборобів	25 "
243 244. Книжка приказок	40 "

II. Видавництва, котрі „ПРОСЬВИТА“ закупила або даром дістала:

1. Непропаща сила, д-ра І. Пулюя	80 сот.
2. Сербські думи і пісні	2 кор. — "
3. Вечери на хуторі, повісти Гоголя, 2 томи	1 " 30 "
4. Дещо про сьвіт Божий	30 "
6. Іван Гус Шевченка, муз Лисенка (на фортепян)	1 " — "
7. Поезії В. Масляка	2 " — "
8. Марко Вовчок ч. II.	50 "
9. Проскурка, Юр. Федьковича	10 "
10. Військова такса	30 "
11. Про вивлащене під залізниці	60 "
12. Портрет Т. Шевченка	1 " — "
13. Скажім собі правду в очи	20 "
14. Драматичні твори Григ. Бораковського	2 60 "

500750

